

Cristina MODREANU

Teatrul – vehicul spre moarte

Unul dintre cele câteva spectacole cu adevărat notabile, invitate în Festivalul Național de Teatru din acest an la București, este montarea lui Victor Ioan Frunză purtând titlul generic *Călătorii cu dricul*, realizată la Teatrul Maghiar „Csiky Gergely” din Timișoara. Inedit ca structură, spectacolul înseamnă un pas al regizorului într-o zonă mai puțin explorată până acum de el,

cunoscut ca adept al superproducțiilor. Victor Ioan Frunză demonstrează însă în *Călătorii cu dricul*, tuturor celor care i-au contestat valoarea, că poate lucra la fel de bine (dacă nu chiar mai bine) în filigran.

Spectacolul e construit din două monodrame, ambele texte aparținându-i lui Raymond Cousse și abordând din unghiuri cu totul neașteptate tema iminenței mor-

ții. În prima parte, *Strategia porcului*, apropierea ultimă este așteptată de un... porc, prilej de rememorare, printre paiele din coteț, a momentelor cele mai intense din viața „protagonistului”. Pășind atent pe granița dintre ilar și emoția profundă, actorul Demeter András reușește în scurt timp să facă din public un partizan al simpaticului animal, ale cărei lamentații ajung la inima tuturor. E foarte ușor, de altfel, să sesizezi similitudinile între existența lui și cea umană, cu nimic mai „înaltă”. Pe fiecare dintre noi, s-ar putea spune, ne va ajunge într-o zi lama unui cuțit nevăzut, mânăuit de o entitate ce ne

Foto: Florin Biolan

BALÁZS Attila

este superioară și față de care nutrim deopotrivă dragoste, frică, respect, ceea ce nu ne împiedică să cântim mereu împotriva-i. Porcul cu pricina este și el în aceeași situație în raport cu omul, al cărui comportament îl comentează, când înțelegător, când revoltat, pentru ca până la urmă să i se supună fără crâcnire. Aceasta e „strategia porcului”, care nu-l ajută să-și schimbe destinul. Își face bagajul cuminte, când simte că „i-a venit timpul”, și se duce singur la tăiere, urcând de bunăvoie în dricul ce-l poartă spre abator. Prilej de ultimă lamentație, urmărită din sală cu uimire înduioșată, este mândria cu care „victima” atrage atenția asupra rotunjimilor sale (subliniate și prin costumul special creat de scenografa Adriana Grand), asupra greutății ideale pe care a atins-o (după mai multe controale cu cântarul și întreținerea „cotletelor” cu ajutorul bicicletei medicinale).

Legătura între cele două părți ale spectacolului este făcută chiar de un...dric. Silueta lui neagră este deopotrivă amenințătoare și elegantă, dar și puțin caraghioasă (mai ales din cauza amorașilor de ghips cu care e împodobit), irezistibilul „vehicul spre moarte” emanând în mod surprinzător un aer familiar, ca și cum ceva din construcția lui nu ne-ar fi străină. Aproape de această „caleașcă” ceva mai specială se simte și regizorul, care decide să o folosească în reprezentarea celei de-a doua monodrame, *Cu ochi de copil*, drept... scenă. Marea surpriză nu este însă aceasta, la urma urmei scenă în scenă și teatru în teatru s-au mai făcut, ba chiar am putea spune că e vorba aici despre un autocitat folosit de inițiatorul „Trupeii pe butoaie”. Surpriza, spuneam, nu este aceasta, ci interpretul minunatului text *Cu ochi de copil* – tânărul actor Balázs Attila. Dacă până acum nu m-am numărat printre „fanii” lui, considerându-l uneori chiar un punct slab (călcâiul lui Ahile?) al montărilor lui Frunză, de data asta trebuie să recunosc surprinderea – și, de ce

nu, încântarea – cu care am descoperit în el un actor capabil să treacă dintr-un registru în altul, păstrând mereu intactă perspectiva copilărească impusă prin scriitură. O uriașă candoare rezidă în felul cum povestește întâmplări extrem de dure, de felul celor ce grevează de multe ori asupra copilăriei, schimbând uneori întreaga existență viitoare a ființei, marcând-o chiar psihic. Despre dragoste, prietenie, sexualitate, credință, moarte Balázs Attila vorbește simplu, deschis, cu inocența și lipsa de prejudecată ale unui spirit tânăr, încă nepervers. Scenografia Adrianei Grand, în fapt o sumă de obiecte – figurine, păpuși, cutii – majoritatea din hârtie, sporește în mod considerabil aerul de puritate al jocului copilului. Fiindcă despre un joc este vorba aici, un joc foarte serios, genul de ilustrare plină de imaginație pe care cei mici o folosesc pentru a explica ceva unui adult care pare că nu-i înțelege. Din gesturi mici, animând păpușile, vorbind pe mai multe voci, căci e o povestire cu mai multe personaje, printre care și el însuși, copilul reface o lume pe baza coordonatelor reținute de el ca esențiale. Cele mai impresionante momente sunt cele în care este redată conversația cu preotul, care nu reușește să-i trezească micuțului respectul pentru divinitate și, bineînțeles, întâlnirea cu moartea, ca act implacabil ce pune capăt unei vieți în mod neașteptat. Greu de acceptat și pentru cei care știu deja ce e viața, moartea îi apare copilului ca fenomen bizar, de neînțeles, ce pune capăt în mod absurd unei bune prietenii și determină maturizarea bruscă a supraviețuitorului.

Excelentă analiză a reacțiilor în fața sfârșitului, a cărui venire este vestită astfel pe căi ocolite, cu „metode teatrale”, între care stă la loc de frunte provocarea emoției, spectacolul *Călătorii cu dricul* ne arată o altă față, mai sensibilă și mai luminoasă (în ciuda temei), a unui creator pe care toată lumea credea că-l cunoaște deja foarte bine, învinuindu-l uneori chiar de „păcatul previzibilității”, greu de iertat în teatru.